

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΩΝΟΣ *

Ὡς εἵπομεν μετὰ τὸ τέλος τῆς συνελεύσεως καὶ τὴν διάλυσιν αὐτῆς ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἀμέσως προσεκάλεσε τὸν Μυροκορδάτον καὶ τὸν Κωλέτην οἵτινες τόσον ὑπὲρ αὐτοῦ ἐδείξαν ζῆλον, νὰ σχηματίσουν ὑπουργεῖον, ἀλλ' ἐπειδὴ πρόεδρος τοῦ ὑπουργείου ὤρισθη ὁ Μυροκορδάτος, ὁ Κωλέτης ἀπέφυγε νὰ λάβῃ ὡς ἀπλοῦς ὑπουργὸς μέρος καὶ συνάμα δὲν ὑπέδειξε κανέναν ἐκ τῶν φίλων του διὰ νὰ συμπεριληφθῇ εἰς τὸ νέον σχηματισθητόμενον ὑπουργεῖον. Τότε ὁ Μυροκορδάτος συνεκρότησε τὸ ὑπουργεῖον αὐτὸ μονομερές ἀλλὰ ἀμέσως μετὰ τὴν συγκρότησίν του ἀπεδείχθη ὅτι ἔμελλε νὰ ἐπέμβῃ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς δραστηρίως. Συγχρόνως ἐσχημάτισε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ προσέλαβεν εἰς αὐτὴν πλὴν ἄλλων καὶ τὸν Λάμπρον Νάκον εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκε καὶ τὸν σταυρὸν τοῦ λκιμοῦ τῶν Ταξιαρχῶν, χωρὶς προηγουμένως νὰ ἔχη κανέναν παρόστημον. Νὰ ἐπικρίνω τὸν Λάμπρον Νάκον δὲν μοῦ ἀρμόζει, διότι οὗτος ἦτο ἐκ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς Ἑλλάδος, μεγαλοκτηματίας καὶ ὑπέφερε πολλὰ κατὰ τὸν ἱερὸν ἀγῶνα καὶ εἶχε μάλιστα παρὰγωνισθῇ ἀπὸ τὰς κατὰ καιρὸν κυβερνήσεις ἀλλ' ἡ βασιλεία τοῦ Ὁθωνος προσέβη εἰς τὸ μέτρον τοῦτο, ὅχι διὰ νὰ βραβεύσῃ τὸν Νάκον ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπληροφορήθη τὸ ἐνεργὸν μέρος ὅπερ ἔλαβεν ἐγὼ εἰς τὴν μεταπολίτευσιν καὶ ἐνόμισεν ὅτι μὲ τοῦτο ἤθελεν ἐλαττώσῃ τὴν ἐπιρροήν μου.

Τὸ ὑπουργεῖον Μυροκορδάτου ὁμόφωνον μὲ τὸν βασιλέα Ὁθωνα ἀμέσως ἔδωκε βαλμοὺς εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς καὶ ἐπροοίκοσε πολλοὺς, τὸ ὁποῖον εἶχον ὑποσχεθῇ εἰς πολλοὺς τῶν πληρεξουσίων τῆς συνελεύσεως διὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσωσιν ἀπὸ τὴν μερίδα τοῦ ὑπουργείου τῆς μεταβολῆς. Τὴν δὲ γερουσίαν κατήρτισαν ἀπὸ τριάκοντα ἑξ. πρόσωπα ἐνῶ εἰδύναντο κατὰ πρῶτον νὰ συγκροτήσουν αὐτὴν ἀπὸ εἴκοσι πέντε, ἀλλ' ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς δὲν ἤρκετε φαίνεται εἰς τὰς ἐργασίας των. Συγχρόνως ἐνήργησαν τὰς διοικητικὰς τῶν ἐπαρχιῶν, οἰκονομικὰς, δικαστικὰς καὶ πάντων ἐν γένει τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων μεταβολὰς κατὰ τὰ σχέδιόν τους, καὶ ὑπ' ὅψιν ἔχοντες τὰς προσεχεῖς ἐκλογὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελαν νὰ ἀποκλείσουν πάντας ἐκείνους οἱ ὁποῖοι δὲν ἐσυμφώνουν μετ' αὐτῶν.

Ἐπὶ τέλους κατήρτισαν ὁμοῦ μὲ τὸν βασιλέα τὸν κατάλογον τῶν υποψηφίων βουλευτῶν ἀποκλείοντες ὅλους τοὺς ἄλλους· ἔλεγε δὲ ἡ τότε κυβέρνησις ὅτι εἰς ὅλα τὰ κράτη τὰ συνταγματικὰ τίθενται ὑπουργικοὶ ὑποψήφιοι βουλευταί. Τοῦτο δὲ τὸ σύστημα τῶν ὑπουργικῶν υποψηφίων

βουλευτῶν διετηρήθη μέχρι τῆς ἐξώσεως τοῦ Ὁθωνος. Μετὰ ταῦτα ἡ νέα μεταβολὴ τῆς 10 Ὀκτωβρίου μετέβαλε μόνον τὴν ἐνομοκρίαν τῶν ὑπουργικῶν ὑποψηφίων καὶ ὠνόμασε τοὺς ὑπουργικοὺς ὑποψηφίους δηθὲν συνδυασμοὺς, ἀλλὰ πάντοτε αἱ κατὰ καιρὸν κυβερνήσεις ἐπρόστάτευσον τὸν ἰδικόν των συνδυασμὸν παραχωροῦσαι εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ μέσα καὶ πλεονεκτήματα τῆς ἐξουσίας, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς ἐπεμβάσεις καὶ ἐνίοτε καὶ τὰς καλπονοθεύσεις καὶ παρκνομίας. Τοῦτο δὲ δυστυχῶς ἐπικρατεῖ μέχρι σήμερον μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τινὲς κυβερνήσεις δὲν ἐξετροχιάσθησαν κατὰ τὰς ἐκλογάς, ἀλλὰ κατόπιν ἐρχόμενοι οἱ βουλευταὶ ἐνταῦθα καὶ ἔχοντες τὴν πλειοψηφίαν εἰς τὰς βουλὰς ἠνάγκαζον τὴν κυβέρνησιν νὰ παραδέχηται ὅλας τὰς καλπονοθεύσεις καὶ παρκνομίας καὶ νὰ ἀποκλείῃ ἀπὸ τὴν βουλὴν ὅλους τοὺς ἀντιθέτους.

Ἐπανέρχομαι εἰς τὸ τότε συστηθὲν ὑπουργεῖον τοῦ Μυροκαρδάτου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1844. Τὸ σύστημα τότε καὶ ὁ νόμος ὁ βουλευτικὸς δὲν ἦτο ὅπως σήμερον· αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαὶ δὲν ἐνηργοῦντο τὴν αὐτὴν ἡμέραν εἰς ὅλον τὸ κράτος, ἀλλ' ἡ κυβέρνησις εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἀναβάλλῃ τὰς ἐκλογάς ὅσας ἐδίδετο ἀφορμὴ κατὰ δήμους ἢ πολλάκις καὶ κατὰ ἐπαρχίαν. Ὁρεληθὲν ἐξ αὐτῆς τῆς εὐκολίας τὸ τότε ὑπουργεῖον καὶ μὴ ἔχον ἀναλόγους δυνάμεις νὰ ἐπικρέσῃ εἰς ὅλας τὰς ἐκλογάς τοῦ κράτους μετεχειρίσθη τὸ μέσον τῆς ἀναβολῆς· καὶ τοῦτο καθ' ὅσον ἀποπερκατουμένων τῶν ἐκλογῶν ἐνὸς μέρους νὰ μεταφέρωνται αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις ἐκεῖ, ὅπου ἦτο ἀνάγκη ἀντιστάσεως κατὰ τῶν ἐπεμβάσεων.

Ἐγὼ τότε ἀποκλεισθεὶς παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἐθεώρησα καλὸν νὰ παρουσιασθῶ εἰς τὸν βασιλέα Ὁθωνα καὶ νὰ τοῦ παραπονεθῶ διὰ τὰ τοιαῦτα ἀλλὰ μόλις ἐπαρουσιάσθην εἰς αὐτὸν ἡ πρώτη λέξις τὴν ὁποίαν μὲ εἶπεν ἦτον, ἰδοὺ τὸ θέλημά σας ἐγένετο καὶ νὰ φροντίσῃτε εἰς τὴν ἐπαρχίαν σας νὰ μὴ συμβοῦν ἀταξίαι. Ἐγὼ δὲ ἀπήντησα ὅτι ἡ τάξις δὲν θὰ σαλευθῇ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἂν τὸ ὑπουργεῖον θελήσῃ ν' ἀφῇ ἐλευθέρως τὰς βουλευτικὰς ἐκλογάς. Ὁ Ὁθων τότε μὲ τρόπον ἐπιτακτικὸν ἀπεκρίθη ὅτι πρέπει νὰ πύσουν τὰ τοιαῦτα, ἄλλως θέλει ὑποστηρίξῃ τὰ δικαιώματά του καὶ τὰ προνόμια τὰ ὁποῖα τοῦ ἔδωκε τὸ σύνταγμα καὶ οἱ νόμοι τῆς 3 Σεπτεμβρίου. Ἐκ τούτου ἐγὼ ἠρεθίσθην ἐλίγον καὶ ἀπήντησα ὅτι τὸ ἐρθὸν καὶ τὸ δίκαιον εἶναι τὸ ὑπουργεῖον νὰ μὴ φέρῃ κατὰ κρημνῶν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει οἱ κάτοικοι ἀπελπισθέντες θὰ θέσωσι πρῶτον πῦρ εἰς τὰς οἰκίας των καὶ ἀκολούθως ὁ θεὸς οἶδε τί θ' ἀπογίγῃ. Ὁ Ὁθων ἀκούσας ταῦτα ἀπεσύρθη θυμωμένος ἐγὼ δὲ ἐξῆλθον τῆς αἰθούσης τοῦ θρόνου εἰς τὸ δωμάτιον τῶν ὑπάσπιστῶν καὶ δικγγελέων. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔτυχε νὰ ἦναι τῆς ὑπηρεσίας ὑπάσπιστῆς μὲν ὁ Γαρδικιώτης, δικγγελεὺς δὲ ὁ Δημήτριος Μυρομιχάλης· ὁ δὲ Γαρδικιώτης

ἀποχαιρετίζων μὲ ἐστοιχημάτισε μὲ μου ὅτι δὲν θὰ ἐκλεχθῶ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν μου βουλευτῆς, κ' ἐγὼ δῖσχυρίζομαι τὸ ἐναντίον.

Μετὰ τὴν συνέντευξιν ταύτην μετὰ τοῦ Ὁθωνος κατήλθον τῶν ἀνακτόρων καὶ ἀμέσως ἀνεχώρησα διὰ τὴν πατρίδα μου ὅπου μὲ ὑπεδέχθησαν ὅχι μόνον οἱ συμπολιταὶ τοῦ μετ' ἐνθουσιασμοῦ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ὅθεν διήλθον οἱ κάτοικοι μὲ ἐχαιρετίζον, καὶ ἀπὸ τὴν Μάνδραν καὶ ἀπὸ τὴν Εἰδυλλίαν καὶ ἀπὸ τὰς Θήβας.

Ἀμέσως ἅπασα ἡ ὑπαλληλία μετεκινήθη εἰς τὴν Λεβαδεάν· διωρίσθησαν δὲ συγγενεῖς καὶ φίλοι τῶν ὑποψηφίων βουλευτῶν τῆς κυβερνήσεως, οἵτινες περιήρχοντο ἅπασαν τὴν ἐπαρχίαν μετὰ μεγάλης συνοδίας στρατιωτικῆς πεζῶν καὶ ἱππέων, διότι ἡ κυβέρνησις εἶχε στείλει ἐκεῖ ἀπόσπασμα ἱππικοῦ ἐπίτηδες ὅπως χρησιμεύσῃ εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς καὶ ὀλόκληρον τάγμα πεζικὸν ὑπὸ διοικητὴν τὸν Ἀθανάσιον Βαλτινόν. Διὰ τὰ κατὰτρομάξωσι δὲ τοὺς ἐκλογεῖς ἐκήρυττον ὅτι ἐγὼ εἶμαι εἰς τὴν ὁργὴν τοῦ βασιλέως καὶ ἀπηγορεύετο ἡ εἴσοδος τῶν πολιτῶν εἰς τὴν οἰκίαν μου. Βλέποντες ὅμως οἱ ἐναντίοι μου ὅτι ταῦτα πάντα δὲν τοὺς ἐχρησίμευσον καὶ σωρηδὸν ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν πόλιν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ὅλην τὴν ἐπαρχίαν ἤρχοντο ἄνθρωποι εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἐμηχανεύθησαν δολοπλοκίαν καὶ μὲ παρέστησαν ὅτι ἐπλαστογράφησα ἀριστεῖα τοῦ ἀγῶνος τὸ σιδηροῦν καὶ χαλκοῦν· ἡ δὲ κυβέρνησις ἀμέσως ἐξάπέστειλεν εἰς Λεβαδεάν τὸν τότε εἰσαγγελέα τὸν πρωτοδικῶν Δημήτριον Μητσάκην ἄνδρα ἀκεραίου χαρακτῆρος. Ἐλθὼν ὁ Μητσάκης εἰς Λεβαδεάν προέβη εἰς ἀνακρίσεις καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὰς ἀναγκαῖας καταθέσεις τῶν μαρτύρων, πάντων ἀντιθέτων μου, ἐνόησε τὸ τέχνασμα καὶ οὕτως ἡ κατηγορία ἀπεδείχθη ἀδόσιμος, καὶ ἐσχάθη καὶ αὕτῃ ἡ ἐλπίς ἀπὸ τοὺς ἐναντίους νὰ μὲ καθείρξουν εἰς τὰς ποινικὰς φυλακάς. Τὸ δὲ ὑπουργεῖον βλέπον τὴν ἀποτυχίαν εἰς ταῦτα πάντα ἐχάρισεν ἀπὸ τὰς δημοσίας ἀποθήκας καρποὺς εἰς τὰς οἰκογενεῖας τῶν ὑπουργικῶν ὑποψηφίων ἐν συνόλῳ πέντε χιλιάδες κοιλὰ τὰ ὁποῖα καὶ διανεμήθησαν. Ἐφρόντισαν ἀκόμη ἐπειδὴ ὑπῆρχεν ἡ συγκομιδὴ τῶν δημητριακῶν καρπῶν νὰ διορίσουν εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν τριπλοῦς καὶ τετραπλοῦς ἐπιστάτας καὶ φύλακας, ἐνπρώτοις διὰ νὰ ὠφεληθοῦν τὴν μισθοδοσίαν τοὺς καὶ τὴν κατὰχρησίν των συγχρόνως δὲ διὰ νὰ ἔχουν καὶ τὴν ψῆφον αὐτῶν εἰς τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς. Ἀλλ' ἰδόντες ὅτι καὶ ταῦτα πάντα δὲν τοὺς ἐχρησίμευσον ἐξάπέστειλαν εἰς τὴν κυβέρνησιν οἱ ὑπουργικοὶ τὸν Ἰωάννην Καλύβαν νὰ παραστήσῃ εἰς αὐτὴν τὰ διατρέχοντα καὶ νὰ ἀπαιτήσῃ νέας συνδρομὰς. Ἀλλ' ὁ πρόεδρος τῆς κυβερνήσεως Α. Μαυροκορδάτος θυμωθεὶς εἶπε πρὸς τοῦτον ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐξήντηλησε πᾶν μέσον ὑπὲρ αὐτῶν· ἄλλο δὲν τοὺς ἔμεινε παρὰ μόνον νὰ τοὺς στείλῃ καὶ πυρεβόλα μεγάλης ὀλκῆς. Τοῦ εἶπε λοιπὸν νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ διαταχθῇ ἡ ψηφοφορία τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν, διότι ὡς ἐκ τούτων ὅλων ἀνεῳάλ-

λατο καὶ ὅτι ἂν ἔλθῃ καὶ ὁ Γεωργαντζῆς βουλευτὴς βεβαίως δὲν θὰ τοῦ κόψῃ τὴν κεφαλὴν. Μόλις δ' ἐπέστρεψεν ὁ Καλύδας εἰς Λεβαθεῖαν διετάχθη ἡ ψηφοφορία εἰς ὅλην τὴν ἐπαρχίαν πλὴν τοῦ δήμου Πέτρας, ὁ ὁποῖος συνέκειτο ἀπὸ 800 ψηφοφόρους ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὀλίγην ἐλπίδα εἶχον οἱ ὑπουργικοὶ ὑποψήφιοι. Ἀφοῦ δὲ παρῆλθον δύο μῆνες ἀπὸ τὴν ψηφοφορίαν τῶν ἄλλων δήμων τῆς ἐπαρχίας καὶ ἀφοῦ κατενόησαν ὅτι εἰς τὸν ἀναβληθέντα δήμον δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐπέλθῃ καμμία πρὸς αὐτοὺς ὠφέλεια διέταξαν τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ τοῦ δήμου ἀφοῦ πρότερον ἀπεπεράτωσαν εἰς πολλὰς ἐπαρχίας τὰς ἐκλογὰς καὶ ἠδύναντο νὰ αὐξήσωσι τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις εἰς τὴν ἐπαρχίαν Λεβαθείας. Τότε ἐστάλη ὁ λοχαγὸς Ζωγράφος καταγόμενος ἐξ Ἀθηνῶν μὲ μίαν διλοχίαν τακτικοῦ στρατοῦ καὶ ὁ μοίραρχος Μόστρας μὲ ἑκατὸν πεντήκοντα περίπου χωροφύλακας καὶ ὅλα ταῦτα τὰ σώματα ἐτοποθετήθησαν εἰς τὴν πρωτεύουσιν τοῦ δήμου Πέτρας εἰς τὸ χωρίον ἅγιος Γεώργιος, καθὼς καὶ ὁ διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας μεθ' ὅλων τῶν λοιπῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς καὶ μὲ τοὺς ὑποψηφίους βουλευτάς. Τὴν παρμονὴν τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκλογῆς μετέβην ἐκεῖ καὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος καὶ ἐπρότεινα συμφώνως μὲ τὸ σύνταγμα τὰ μὲν στρατιωτικὰ σώματα κατὰ τὴν ψηφοφορίαν νὰ περιορισθοῦν εἰς τὰ κατελόμενά των χωρὶς νὰ ἐξέλθουν παντάπασιν, μία ἐνωμοτία δὲ χωροφύλακων νὰ φρουρῇ ἐξώθεν τῆς θύρας τοῦ κατεστήματος τῆς ἐνεργηθησομένης βουλευτικῆς ἐκλογῆς πρὸς φύλαξιν τῆς τάξεως· οἱ δὲ ὑποψήφιοι ἀμφοτέρων τῶν μερίδων καθὼς καὶ ὁ διοικητὴς μεθ' ὅλων τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων νὰ ἀποχωρήσουν εἰς τὴν πόλιν Λεβαθείας διὰ νὰ μείνῃ ἡ ψηφοφορία ἐλευθέρα· ὁ ταγματάρχης Ἀθανάσιος Βαλτινὸς παρεδέχθη εὐχαρίστως τοῦτο. Εἰς τὸ τάγμα δὲ τοῦ ῥηθέντος ταγματάρχου ὑπῆρχεν ὡς ἀξιωματικὸς καὶ ὁ νῦν βουλευτὴς Λεβαθείας Γεώργιος Λάππας ἀντισυνταγματάρχης.

Τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνεχώρησαν διὰ τὴν Λεβαθεῖαν οἱ ὑποψήφιοι καθὼς καὶ ὁ Διοικητὴς, τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἡ τις ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας καὶ ἦτο καὶ ἡμέρα Κυριακὴ ἤρχισαν ἀπὸ τὸ πρωῒ νὰ ἐπισωρεύωνται ψηφοφόροι καὶ ἤρχισαν νὰ ψηφοφοροῦν, ἰδόντες δὲ τότε οἱ Κυβερνητικοὶ ὅτι ἡ ψηφοφορία αὕτη ἐνηργεῖτο ἀπελπιστικῇ δι' αὐτοὺς, διέταξαν κατὰ τὸ γέᶤμα τοὺς ψηφοφόρους οἱ ὁποῖοι εὐθυμοῦντες καὶ ἄδοντες προσήρχοντο νὰ ἀποσυρθοῦν καὶ νὰ πύξουν τὰ ἄσπρα. Οὗτοι δὲ μὴ θεωροῦντες ὡς ἔγκλημα τὴν εὐθυμίαν τοὺς δὲν ἀπεσύρθησαν· τότε διετάχθη πυροβολισμὸς κατ' αὐτῶν ὅστις ἐθανάτωσε αὐθωρεὶ δύο πολίτας καὶ τρεῖς ἐπλήγωσεν. Ἀμέσως ἐξαπέστειλαν εἰς Λεβαθεῖαν εἰδῆσιν εἰς ἐμὲ, καὶ χωρὶς νὰ χάσω κικρὸν συμπαρακαθὼν καὶ ὅπου ἔτυχε νὰ εὑρεθοῦν παρόντες ἔνοπλοι, δεκαοκτὼ μάλιστα, ἐκίνησα πεζὸς διότι ὁ ἵππος μου δὲν ἐστάθη δυνατόν νὰ ἐτοιμασθῇ. Διελθὼν δὲ ἐκ τῆς Γρανίτσας καὶ τυχαίως ἐξώθεν τοῦ χωρίου εὑρὼν τὸν προῦχοντα τούτου Ἀνδρέαν Ἀθανασίου ἐπεφόρτισα αὐτὸν ἐὰν

ἦναι ἐντὸς τοῦ χωρίου ἄνθρωποι μὲ ὄπλα νὰ τοὺς εἰπῇ νὰ λάβουν αὐτὰ καὶ νὰ μὲ ἀκολουθήσουν, ἀλλὰ μόλις εὐρέθη ὁ υἱὸς τοῦ καὶ ἄλλοι δύο ἑνοπλοὶ, οἵτινες καὶ μὲ ἠκολούθησαν καὶ οὕτω συνεπληρώθησαν ἅπαντες εἰκοσι καὶ εἰς. Ἡ νύξ μὲς κατέλαβε κάτωθεν τοῦ χωρίου Ἀγίου Γεωργίου ὅπου ἐγίνετο ἡ ψηφοφορία, ἐγὼ δὲ ἐσκέφθην ὡς κατ'ἀλλήλον μέρος τὸ μεγαλύτερον χωρίον τοῦ δήμου τούτου τὸ Στεβενίκον πρὸς τοποθέτησιν, τὸ ὁποῖον ἦτο καὶ ὀχυρόν. Ἐκεῖ δὲ μεταβὰς πολὺ ἄργά ἔμαθον ἀπὸ τοὺς κατοίκους ὅτι ἐντὸς ἐνὸς παλαιοῦ Πύργου, ὅστις ἔκειτο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ χωρίου, ἦτο τοποθετημένη μία ἐνωμοτία χωροφυλάκων. Θυμωθείς διὰ τὸ δυσάρεστον αὐτὸ συμβᾶν ἀμέσως κατέβην μὲ τοὺς ὑπ' ἐμὲ εἰς τὸν Πύργον καὶ ἐκρουσα τὴν θύραν· ὁ ἐνωμοτάρχης ἤνοιξεν αὐτὴν ἀπροσέκτως, ἀμέσως δ' εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ Πύργου μὲ τοὺς ὀπλοφόρους μου καὶ εἶπον εἰς τοὺς χωροφύλακας νὰ μὴ λάβουν καμμίαν ὑπόψιν διότι δὲν σκοπῶ νὰ τοὺς κακοποιήσω καὶ ἂν θέλουν ἄς μείνουν καὶ οὗτοι ἐντὸς τοῦ Πύργου. Αὐτοὶ δὲ ἐξῆλθον ἅνδρες εἰς μὲ τὰ ὄπλα των ἐκ τοῦ Πύργου καὶ ἐνωθέντες ἀκολούθως μετέβησαν εἰς τὸν Ἀγιον Γεώργιον ὅπου ἦτο τοποθετημένος καὶ ὁ στρατός.

Ἀναχωροῦντα ἀπὸ τὴν Λεβαδεῖαν μὲ ἠκολούθησαν κατὰ τύχην καὶ δύο σαλπικταὶ πρὸ πολλοῦ ἀποσυρθέντες ἀπὸ τὸν τακτικὸν στρατὸν ἔχοντες μαζὺ των καὶ τὰς σάλπιγγας· εἶχον δὲ παρὰγγεῖλαι εἰς τὴν ἀναχώρησίν μου ἐκ Λεβαδεῖας νὰ γράψουν οἱ φίλοι μου εἰς ὅλα τὰ χωρία τῆς ἐπαρχίης περὶ τῶν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Ἀγίου Γεωργίου συμβάντων καὶ παρήγγειλα αὐτοὺς νὰ λάβουν τὰ ὄπλα καὶ νὰ τρέξουν εἰς τὸ χωρίον Στεβενίκον ὅπου εἶχον μεταβῇ. Πολὺ πρῶτ' δὲ ἀπὸ τὰ πλησιέστερα μέρη ἤρχισαν ἐνόπλιως νὰ εἰσέρχωνται εἰς τὸ Στεβενίκον καὶ ἀφοῦ ἐπλησίαζον ἐκένωνον καὶ τὰ ὄπλα των· τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀπεδίωξε καὶ εἰς κάτοικος τοῦ χωρίου Στεβενίκου ἐκ τῶν πληγωθέντων εἰς τὴν ψηφοφορίαν, τοῦτον δὲ ἐνεταφιάσαμεν μετὰ πομπῆς καὶ ἐκενώσαμεν τὰ ὄπλα τῶν ὅσων εὐρέθησαν ἐπὶ τοῦ τάφου. Ἡ ἐκεῖ δὲ ἡ στρατιωτικὴ ἀρχὴ ἀπέστειλεν εἰς Στεβενίκον ἕνα ἐνωμοτάρχην μετὰ δέκα χωροφυλάκων καὶ μὲ ἐν ἔγγραφον τοῦ ταγματάρχου καὶ λοιπῶν, ὅτι ἐπληροφορήθησαν τὴν τοποθέτησίν μου ἐκεῖ μετὰ πολλῶν ἐνόπλων καὶ μετὰ σαλπίγγων, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀντιβαίνει εἰς τὸ καθεστὸς καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἀποσυρθῶ ἐκεῖθεν διαλύων καὶ τοὺς ὀπλοφόρους, ἄλλως οὗτοι θέλουν ἐκπληρώσει κατ' ἐμοῦ τὸ καθήκόν των. Ἐγὼ δὲ εἰς ἀπάντησιν ἔγραψα πρὸς αὐτοὺς ὅτι ἡ συνάθροισις τῶν ἐνόπλων ἐκεῖ δὲν ἦτο διὰ κακοῦς σκοποῦς, ἀλλὰ τοῦτο προῆλθεν ὡς ἐκ τῆς διαγωγῆς τοῦ στρατοῦ πρὸς τοὺς ψηφοφόρους διὰ τὸ ὁποῖον ἔχουν νὰ δώσουν λόγον εἰς τὴν Βουλὴν. Ἐγὼ δὲ εὐρίσκομαι εἰς τὴν ἀνάγκην σύμφωνα μὲ τὸ σύνταγμα νὰ ἀντιτάξω τὴν βίαν κατὰ τῆς βίης. Ἀμὰ ἔλαβον τὴν ἀπάντησιν αὐτὴν ἐσκέφθην διὰ τὸ αἶμα

τηρὸν συμβάν, καὶ μεταμεληθέντες ἠθέλησαν νὰ συμβιβάσουν τὸ πρᾶγμα· τότε ἐξαπέστειλαν εἰς Στεβενίκον τὸν Πρόεδρον τῆς Ἐφορευτικῆς ἐπιτροπῆς κατὰ τὴν ψηφοφορίαν Ἰωάννην Σουλινκραῖον ἄνθρωπον φρόνιμον ἐκ νεότητός του, ὅστις ἐ χρημάτισε καὶ πληρεξούσιος εἰς τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν τῆς 3ης Σεπτεμβρίου. Ἐλθὼν δὲ οὗτος εἰς Στεβενίκον μοὶ εἶπε τὰ ὅσα ἐπεφορτίσθησαν παρὰ τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ, ὅτι τὰ δυσάρεστον συμβάν ἔγινε κατὰ λάθος ἐναντίον τῆς θελήσεώς των καὶ ἐπειδὴ εἶναι φίλοι τῆς τάξεως ἐπιθυμοῦν νὰ συμβιβασθῇ αὐτὴ ἢ ὑπόθεσις χωρὶς νὰ προκύβουν καὶ ἄλλα δυσάρεστα· μοὶ ἔγραφε δὲ νὰ εἶπω εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦτον τὸν τρόπον μὲ τὸν ὅποιον εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ αἷσιον ἀποτέλεσμα· ἐγὼ δὲ ἔδωσα γραπτὴν τὴν ιδέαν μου, νὰ ἀναχωρήσωσι δηλαδὴ συγχρόνως καὶ ὁ στρατὸς καὶ ἐγὼ μὲ τοὺς ὀπλοφόρους καὶ νὰ θέσωμεν εἰς τὴν ἀναχώρησίν μας ἐν σημεῖον, πᾶς δ' εὐρισκόμενος εἰς τὴν ψηφοφορίαν νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ μείνῃ μόνον ἡ ἐφορευτικὴ ἐπιτροπὴ καὶ εἰς ἐνωμοτάρχης μετὰ δέκα χωροφυλάκων πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως καὶ ἐλευθέρως ψηφοφορίας, τὸ ὅποιον καὶ παρεδέχθησαν οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ· καὶ πράγματι ὡς δοθέντος τοῦ συνθήματος ἀνεχώρησαν τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ὁ στρατὸς τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τὸν κάτω δρόμον τοῦ χωρίου Ἀγίου Γεωργίου διὰ τὴν Λεβιδείαν, ἐγὼ δὲ ἀπὸ τὸν ἐπάνω δρόμον τοῦ χωρίου Σεβετίκου.

Ἴδου δὲ καὶ ἡ ἀνταλλαχθεῖσα ἀλληλογραφία ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης.

Ἐν Ἀγίῳ Γεωργίῳ, 7 Αὐγούστου 1844.

Κύριε Γεωργαντᾶ.

Πληροφορούμεθα μετὰ θετικότητος ὅτι συναθροίσας περὶ τῶν 40 ὀπλοφόρων μὲ σαλπικτάς ἐπὶ κεφαλῆς μετέβης καὶ ὀχυρώθης εἰς Στεβενίκον ἄνευ τινὸς ἀνάγκης καὶ ὅτι προσέτι διέταξας καὶ ἄλλους ὀπλοφόρους ὅπου καὶ ὑμεῖς, καὶ ἐκ τούτου σήμερον διέβησαν πρὸς τὰ αὐτοῦ 50 ὀπλοφόροι πρὸς σχηματισμὸν ἴσως στρατοῦ.

Μὴ γνωρίζοντες τὸν σκοπὸν τῶν τοιούτων κινήματων καὶ γνωρίζοντες ὅτι ἄνευ τινὸς δικαιώματος ἀντεποιήθητε καθήκοντα τῆς ἐξουσίας, σᾶς προσκαλοῦμεν ἐν ἐνόμῳ τοῦ νόμου καὶ τοῦ βασιλέως νὰ διαλύσητε ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἀνυπερβλήτου προθεσμίας τοὺς ὁποίους ἐσχηματίσατε ὀπλοφόρους καὶ νὰ ἀπέλθῃ ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, διότι ἄλλως χαρακτηριζομένης τῆς πράξεώς σας ταύτης ὡς στάσεως ἐναντίον τῶν καθεστώτων, εἴμεθα ἀναγκασμένοι νὰ ἐνεργήσωμεν ὅ,τι ἐκ τῶν καθηκόντων μας.

Ὁ μοίραρχος Παρνασσίδος
Μ. ΜΟΣΤΡΑΣ

Α. ΒΑΔΤΙΝΟΣ, ταγματάρχης.

Ἀριθ. Πρ. 1886.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀντώνιον Γεωργαντᾶν.

Δὲν γνωρίζομεν τὸν σκοπὸν μὲ τὸν ὅποιον συνοδευθεὶς μὲ ἀρκετοὺς ὀπλοφόρους ἔφθασας, ὡς πληροφορούμεθα, ἐντὸς τοῦ Δήμου μας, ὀχυρώθης εἰς Στεβενίκον καὶ προσκα-

καλείς τὴν σύναξιν καὶ ἄλλων ὅποῖος δὴποτε ὁμοῦς εἶναι ὁ σκοπὸς σας, δὲν διστάζομεν νὰ σᾶς εἰπώμεν, Κύριε, ὅτι εἶναι ἀξιοκατάκριτος καὶ ἀντιβαίνει εἰς τὰ καθεστῶτα τῆς Κυβερνήσεως, τὰ ὅποια πᾶς φιλήσυχος πολίτης πρέπει νὰ σέβηται καὶ ὑπακούει.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὰ κινήματά σου ταῦτα δὲν παρουσιάζουν ἄλλον χαρακτῆρα παρὰ βεβαίως παρ' ἐναντίον τῶν καθεστῶτων, διότι ὀπλοφορία καὶ ἀντάξεις στρατοῦ ἄνευ ἀνάγκης καὶ ἄνευ ἐξουσίας ὑπαινίσσεται βεβαίως ἀναρχικοὺς σκοποὺς διὰ ταῦτα σᾶς προσκαλοῦμεν, Κύριε, ἐν ὀνόματι τοῦ Νόμου καὶ τοῦ Βασιλέως νὰ διαλύσῃς ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τοὺς ὁποίους ἐσύναξες στρατιώτας καὶ νὰ τοὺς ἀποστείλῃς εἰς τὰ ἴδια διότι ἄλλως τὴν πρᾶξίν σου ταύτην θὰ παραστήσωμεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀναρχικὴν καὶ θὰ ἐπικαλεσθῶμεν ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἀντιπροσωπεύομεν λαοῦ τὴν δύναμιν πρὸς ὑποστήριξιν τῆς ἡσυχίας, ἥτις ἤδη ἐπαπειλεῖται.

Τῇ 7 Αὐγούστου 1844, Ἅγιος Γεώργιος.

Ὁ Δήμαρχος
Α. ΠΑΠΠΑΙΩΑΝΝΟΥ

Τίμιε ἀδελφέ.

Σήμερον μὲ τὸν Κύριον Μοίραρχον ὠμιλήσαμεν μὲ τὸν Κύριον Στάμον Νάκον τὰ δέοντα. Σᾶς λέγω πάλιν, Κύριε Γεωργαντᾶ, ὡς ἀδελφὸς νὰ ἀναχωρήσῃτε διὰ τὴν οἰκίαν σας, καὶ νὰ ἡσυχάσῃτε. Αὐριοῦν δὲ ἅμα μάθωμεν τὴν ἐλευσίαν σας εἰς Λεβαδείαν θέλομεν ἀναχωρήσει καὶ ἡμεῖς ἀφίνοντες μόνον μίαν μικρὰν φρουρὰν πρὸς φύλαξιν τῶν καρπῶν καὶ νὰ ἔλθωσιν οἱ ἐπίλοιποι δημόται οἵτινες ἀκόμη δὲν ἐψηφοφόρησαν νὰ ψηφοφορήσουν ἐλευθέρως. Διότι καθὼς ἐμάθαμεν ὁ ἄνθρωπος ὅστις τὸ ἀνέφερε τὸ ὁμολόγησε καὶ ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου Στάμου ὅτι ἐπροκηρύξατε τὸν δῆμον νὰ ὀπλισθῶν καὶ νὰ ἔλθῃτε νὰ μάς πολεμήσῃτε. Τούτου γενομένου, Κύριε Γεωργαντᾶ, ἡμπορῇτε νὰ στοχασθῇτε πολὺ καλὰ ὅτι ἤθελεν ὑπερασπισθῶμεν τὸν βαθμὸν καὶ τὸ βασιλικὸν στέμμα τὸ ὁποῖον φέρομεν ἐπὶ κεφαλῆς μέχρι τελευταίας ῥανίδος αἵματος καθὼς τὸ ἀπαιτεῖ τὸ χρέος μας καὶ ὁ ὅρκος τὸν ὁποῖον ἐδώσαμεν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τὴν πατρίδα μας.

Κύριε Γεωργαντᾶ εἴμεθα ἄνθρωποι τῆς ἡσυχίας καθὼς μέχρι ὥρας τὸ ἐπαρατηρήσατε οὕτω καὶ ἡ εὐγενεία σας ἐπιθυμεῖτε τὸ αὐτό. Τὰ ἐπίλοιπα μανθάνετε παρὰ τοῦ Κυρίου Στάμου.

Ὁ ἀδελφός σας
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΛΤΙΝΟΣ

Ὁ Κύριος μοίραρχος σᾶς ἀσπάζεται. — Ὁμοίως καὶ ὁ Ἰωάννης Δράκος.

Σημ. Ὁ μακαρίτης Ἀθανάσιος Βαλτινὸς ἔλαβε τὰ ὄπλα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821. Ὁ βασιλεὺς Ὁθων τὸν προσέλαβεν ὑπασπιστὴν καὶ αὐτὸς τὸν ἡκολούθησεν καὶ εἰς τὴν ἀναχώρησίν του εἰς τὴν Βαυαρίαν, ἐπιστρέψας δὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα ὁ ἐντιμὸς τούτος στρατιωτικὸς ἀπεδίωσεν ὑποστράτηγος. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπαναστάσεως μέχρι τέλους τοῦ βίου του διέπρεψε διαρκῶς. Ἦτο ἄνθρωπος ἐνάρετος, εὐπροσῆγορος καὶ καλῶς φίλος. Ἡ οἰκογένεια τῶν ἀδελφῶν Βαλτινῶν ἦτο ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ πρώτη εἰς τὴν ἐπαρχίαν Βάλτου ὑπηρετοῦσε δὲ ὑπὸ τὸν Ἀλῆ πασᾶ καὶ συχνὰ ἤρχοντο εἰς τὴν Λεβαδείαν ἐπιφορτισμένοι μὲ ὑπηρεσίαν παρ' αὐτοῦ.

Ὁ Ἰωάννης Δράκος ἦτο υἱὸς τοῦ Γεωργίου Δράκου τοῦ πεσόντος ὁμοῦ μὲ τόσους ἄλλους ἀνδρείους εἰς τὴν καταστρεπτικὴν μάχην κατὰ τὸ 1827 μεταξύ τῆς θέσεως παλαιοῦ Φαλήρου καὶ Ἀκροπόλεως Ἀθηνῶν. Εἶχεν ἐκπαιδευθῇ τὰ στρατιωτικὰ εἰς τὴν Εὐρώπην. Ὁ βασιλεὺς Ὁθων τὸν προσέλαβε κατ' ἀρχὰς ὡς διαγγελέα καὶ ἀκολούθως ὑπασπιστὴν. Καὶ οὗτος δὲ τὸν ἡκολούθησεν εἰς τὴν ἀναχώρησίν του. Ἐπιστρέψας δὲ ἀπὸ τὴν Βαυαρίαν ἔχρη

μάτις καὶ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν. Ὅλος ὁ βίος τοῦ ἦτο ἀμέμπτου διαγωγῆς, ἦτο δὲ καλοκάγαθος λίαν. Ἀπεβίωσε δὲ νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν ἀφήσας πολυμελὴ οἰκογένειαν λίαν ἐκτιμωμένην.

Δὲν εἶμαι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζω τὰς ἐπεμβάσεις τῆς ἐξουσίας εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους λεπτομερῶς, καὶ ἀφίνω τοῦτο νὰ τὸ πράξουν ἐκεῖνοι οἵτινες εὐρίσκονται εἰς θέσιν καλλιτέραν ἀπὸ ἐμέ. Ἀναφέρω μόνον τὴν προμερὰν ἐπέμβασιν εἰς τὴν πρωτεύουσαν ἢ ὅποιαν ἐγένετο διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὁ τότε στρατιωτικὸς διοικητὴς Δ. Καλλέργης. Τοιαύτη δ' ἦτο ἡ ἐπέμβασις, ὥστε ἠναγκάσθη ὁ λαὸς τῆς πρωτεύουσας νὰ συνέλθῃ εἰς τοὺς δρόμους τῆς ἀγορᾶς, κρυγάζων κατὰ τοῦ ὑπουργείου· ὡς ἐκ τούτου ὁ βασιλεὺς προσωπικῶς κατήλθεν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἶπεν εἰς τὸν ὄχλον νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ διαλυθῇ καὶ ὅτι θέλει φέρει τὴν δέουσαν θεραπείαν, τότε δὲ ὁ λαὸς ἐζητωκραύγασεν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως. Ἀποσυρθεῖς εἰς τὰ Ἀνάκτορα ὁ Ὅθων, προσεκάλεσε τὸν Ἰωάννην Κωλέττην καὶ Ἀνδρέαν Μεταξᾶν καὶ τοὺς ἐπεφόρτισε νὰ σχηματίσωσιν ὑπουργεῖον, οὗτοι δὲ ἀμέσως συνεκρότησάν τοιοῦτον ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Ἰωάννου Κωλέττου.

Συνελθόντων δὲ τῶν βουλευτῶν πρὸς συγκρότησιν τῆς Βουλῆς, ἦλθον εἰς Ἀθήνας ὡς ἐπίδοξος βουλευτής· ἦλθε δὲ καὶ ὁ γερουσιαστὴς Λάμπρος Νάκος, ὅστις εἶχεν ἀποσταλῇ εἰς τὴν Λεβανδριν ἐπίτηδες νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τῆς βουλευτικῆς ἐκλογῆς μου. Κατὰ τὴν ἐθιμοτυπίαν τότε τόσον οἱ γερουσιασταὶ καθὼς καὶ οἱ βουλευταὶ καὶ πᾶν ἄλλο ἐπίσημον πρόσωπον ἐρχόμενον εἰς Ἀθήνας, ἔπρεπε νὰ παρευσιάζηται εἰς τοὺς βασιλεῖς· ὁ μὴ παρευσιάζόμενος δὲν εἶχε καμμίαν εὐθύνην, ἀλλ' ἐθεωρεῖτο ὡς μία παράλειψις. Ὅθεν ἤμην οἶοναί προκεκλημένος νὰ τὸ πράξω. Διὰ τοῦτο μετέβην εἰς τὰ ἀνάκτορα εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν ὑπασιπτῶν, ἐκεῖ δὲ ἔτυχε νὰ ἦναι καὶ πάλιν ὑπασιπτῆς τῆς ἐβδομάδος ὁ Γαρδικιώτης καὶ ὁ Δ. Μαυρομιχάλης διαγγελεύς. Ἦσαν δ' ἐκεῖ πρὸς παρουσίαν καὶ ἄλλοι βουλευταὶ καὶ γερουσιασταί, ἐν οἷς καὶ ὁ Λάμπρος Νάκος. Χαιρετίσας τὸν Γαρδικιώτην καὶ Μαυρομιχάλην ἐκάθησα, ὁ δὲ Γαρδικιώτης με ἠρώτησε περὶ τῆς ἐκλογῆς καὶ εἶπομεν καὶ περὶ τοῦ στοιχήματος μεθ' ὃ παρευσιάσθην πρὸς τὸν Ὅθωνα, ὅστις μὲ περιποιήθη ὑπερβαλλόντως.

Συνελθούσης τῆς Βουλῆς εἰς τὸ κατὰστημα τὸ προσδιωρισμένον διὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς πρὸς ἐξέλεγχιν τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ἔγειναν ἀστεϊάτατα πράγματα διότι ἐπεκυρώθη ἡ ἐκλογὴ τῆς Φθιώτιδος τοῦ ἀρχιληστοῦ Γιαταγάνη, διότι εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν ἐκλογῶν τούτων εὐρίσκετο καί οὗτος εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Φθιώτιδος, εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἠλείας τῆς σαπουνοκασέλας, διότι οὕτως ἔγεινε μὲ τὸν Λυκοῦργον καὶ Λύσανδρον, εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Γυθείου τοῦ κοτέρου, διότι ὁ Ἀναστάσιος Μαυρομιχάλης ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐκείνου ἐνήργησε τόσον τὴν ψηφοφορίαν, καθὼς καὶ τὴν διαλογὴν τῆς βουλευτικῆς ἐκλογῆς, εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν Τριπόλεως τὴν ἐκ-

λαγὴν τῶν σκακουλίων, ἐπειδὴ ὁ Ῥήγας Παλαμήδης ἐντὸς ἐσφοχισμένων σκακουλίων παρουσίασε τὰ ἔγγραφα.

Εἰς μίαν περίστασιν ὁ βασιλεὺς Ὁθων μὲ ἠρώτησεν, εἴαν ἦτο ἀληθὲς ὅτι οἱ διευθύνοντες τὴν μεταβολὴν τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, εἶχον ἀποφασίσει νὰ ἀνακηρύξωσιν ὡς βασιλέα τὸν Μιχαὴλ Σοῦτσον (Μιχαλ-Βόδαν). Ἐγὼ τοῦ ἀπήντησα ὅτι τοιοῦτον ἦτο ἄγνωστον πρὸς ἐμὲ καὶ ὅτι δὲν τὸ πιστεύω, μοι καταῦτα θέλει ἐξετάσει τὸν Ἀνδρέαν Μεταξᾶν περὶ τούτου. Ἐξετάσας δὲ ἔλαβον ἀπάντησιν ὅτι οὐδὲν τοιοῦτον ὑπῆρξε καὶ τοῦτο ἀνέφερα πρὸς τὸν Ὁθωνα.

Ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἐφάρετο τοῦ λοιποῦ πρὸς ἐμὲ εὐνοϊκῶς, ἀλλ' ὁ Γαρδικιώτης μὲ ἐρακδιούργει εἰς τὴν Αὐλὴν καὶ ἀντενέργει εἰς τὴν ἐπαρχίαν μου καὶ ἀντέπραπτον εἰς πάντα.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1848, ὅταν ἕνεκα τῶν διατρεχόντων εἰς τὴν Εὐρώπην, ὁ βασιλεὺς Ὁθων συνέστησε τὸ ὑπουργεῖον τοῦ Γεωργίου Κουντουριώτου, ἐξέπεσταιεν εἰς τὸ κατὰστημα τῆς Βουλῆς τὸν Γαρδικιώτην, οὗτος δὲ προσκαλέσας ἰδιαιτέρως εἰς ἓν δωμάτιον τὸν Δ. Ν. Καλλιφρονᾶν, τὸν Δ. Χατζίσκον καὶ ἐμὲ, μᾶς εἶπεν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως ὅτι ἔπεισε τὸν πρόεδρον τῆς νέας κυβερνήσεως Γεωργίον Κουντουριώτην νὰ συμπεριλάβῃ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τὸν ἓνα ἐκ τῶν τριῶν τούτων ἀντιπροσώπων, καὶ νὰ συνεννοηθῶμεν νὰ δώσωμεν πρὸς αὐτὸν τὸ ἐγκριθέν πρόσωπον διὰ νὰ γείνη ὁ διορισμός του. Ὁ Δ. Καλλιφρονᾶς καὶ ἐγὼ ἠρνήθημεν νὰ δεχθῶμεν τὴν θέσιν ταύτην, ὁ δὲ Χατζίσκος, ὡς ἐκ τούτου θυμωθεὶς, ἠρνήθη καὶ οὗτος, ἀλλ' ἡμεῖς τὸν προετρέψαμεν νὰ δεχθῇ.

Εἰς τὸ ὑπουργεῖον Κουντουριώτη ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Κρεστενίτης ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν. Οὗτος ἀπὸ ἀβροφροσύνης ἠθέλησε νὰ διορίσῃ τὸν Λύσανδρον Βιλαέτην συμπολίτην του καὶ ἀντιφερόμενον εἰς τὰ ἐπαρχιακὰ ὡς νομάρχην. Ἐλαβε λοιπὸν τὸ διάταγμα τοῦ διορισμοῦ του καὶ μετέβη εἰς τὸν βασιλέα πρὸς ὑπογραφήν. Ἡ Ἀμαλία ἦτο παρούσα καὶ ἰδοῦσα τὸ διάταγμα ἐξέσχισεν αὐτό, εἰποῦσα εἰς τὸν Κρεστενίτην ὅτι ἔχασε τὸν νοῦν του. Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ ὑπουργείου τούτου ἐλθὼν ὁ Σπυρο-Μήλιος κατὰ τὸ 1850 ὡς ὑπουργὸς τῶν στρατιωτικῶν κατώρθωσε νὰ συμπεριληφθῇ ὁ Λύσανδρος Βιλαέτης κατ' ἐκείνας τὰς βουλευτικὰς ἐκλογὰς ὡς ὑπουργικὸς υποψήφιος, καὶ ἀπὸ τὴν Ἡλείαν ὁ Κρεστενίτης ἔγραψε πρὸς τὴν Ἀμαλίαν, ἀπόντος τῆς βασιλέως εἰς τὴν Βαυαρίαν, ὅτι ἄλλοτε τὸν διορισμὸν τοῦ Λυσάνδρου ὡς νομάρχου ἐθεώρησε κακὸν καὶ τώρα θεωρεῖ φρόνιμον τὴν ὑπουργικὴν του υποψηφιότητα. Ἡ Ἀμαλία ἐθεώρησεν ὑβριστικὸν τὸ ἔγγραφον τοῦτο καὶ δὲν ἀπήντησεν.

Εἰς τὴν Λεβαδείαν εἶχον ἐνεργηθῇ δημοτικαὶ ἐκλογαί. Εἰς τὴν μίαν τούτων κατὰ παρακίνησιν τοῦ Γαρδικιώτου καὶ τῶν συντρόφων του ἐνηργήθησαν παρενομίαι καταφρονέσται, δηλαδή ἐψηφοφόρησαν νεκροὶ καὶ

ἀπόντες, ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐκερδήθη κατ' ἐμοῦ μὲ μόνον πέντε ἢ ἑξ ψήφους. Τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς τὰ πρακτικὰ ἔφθασαν εἰς Ἀθήνας εἰς τὴν νομαρχίαν. Ἐγὼ ὑπέδειξα τὴν παρανομίαν ἧτις ἦτο ἀποδεδειγμένη ἀπὸ τὸν κατάλογον καὶ ὁ νομάρχης ὑπεσχέθη ὅτι θὰ ἀκυρώσῃ τὴν ἐκλογὴν. Νομάρχης δὲ ἦτο τότε ὁ ὑποστράτηγος Δ. Μελετόπουλος. Πρὶν ἐλπίδα ὅμως μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἔμαθον ὅτι ἡ ἐκλογὴ ἐπεκυρώθη καὶ τοῦτο κατ' ἀπαίτησιν τῆς βασιλίσσης. Τότε παρουσιάσθην εἰς τὴν βασίλισσαν (ὁ Ὅθων ἔλειπεν εἰς Βαυαρίαν) καὶ ἀνέφερα πρὸς αὐτὴν τὰ διχτρέζοντα, ἡ δὲ βασίλισσα μοῦ ἀπήντησεν ὅτι δὲν ἔχει εἶδῃσιν ἀπὸ τὰ γενόμενα καὶ τὰ λεχθέντα εἶναι ἀνυπόστατα. Ἐγὼ εἶπον ὅτι πείθομαι εἰς τὰ λεγόμενα ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ νομάρχης παρηνόμησε καὶ θὰ τὸν καταγγείλω εἰς τὴν ἀρμοδίαν δικαστικὴν ἀρχὴν νὰ εὐαρεστηθῇ καὶ ἐπιτρέψῃ τὴν εἰσγωγὴν του εἰς δίκην (ἐπειδὴ τότε τὸ τοιοῦτον τὸ ἐπρόβλεπε τὸ Σύνταγμα). Ἡ Ἀμαλία ἀκούσασα τοῦτο ἐθυμώθη ὑπερβολικὰ καὶ ἔγεινεν ἄλλη ἑξ ἄλλου καὶ ἐπὶ δέκα λεπτὰ ἔμεινε σιωπηλὴ καὶ ἀκίνητος· ἀπεσύρθη δ' ἀποτάμως εἰς τὰ ἰδιαίτερα δωμάτιά της, καὶ τούτου ἕνεκα ἀνεχώρησα καὶ ἐγώ.

Κατακλίνοντα δὲ τὴν κλίσμακα τῶν ἀνακτόρων μὲ ἐπρόφθασεν ὁ διαγγελεὺς τῆς ἡμέρας ἐκείνης Κωνσταντῖνος Πάλλης, νῦν ἀπόστρατος συνταγματάρχης καὶ μοῦ εἶπεν ὅτι ἡ πρὸς τὴν βασίλισσαν διαγωγὴ μου δὲν ἦτο καλὴ, ὅχι μόνον διότι αὕτη εἶναι βασίλισσα, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶς γυνή· ἐγὼ δὲ τοῦ ἀπήντησα ὅτι σκέπτομαι τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν μου καὶ δὲν εὐρίσκω τίποτε ἄτοπον, ὅπερ ἐδύνατο νὰ δυσχερεστήσῃ τὴν βασίλισσαν. Ἡ Ἀμαλία δὲ τότε ἔγραψε πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοῦ Κρεστενίτου πρὸς τὸν Ὅθωνα καὶ ἐκεῖνον μὲν ὠνόμασεν ὕβριστὴν ἐμὲ δὲ ἀπότομον. Τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν εἶχεν ἀναγνώσει ὁ ἐκεῖ τότε εὐρισκόμενος μετὰ τοῦ Ὅθωνος Δ. Μαυρομιχάλης διαγγελεὺς, ὅστις ἔγραψε τὸ τοιοῦτον εἰς τὸν Κρεστενίτην γαμβρόν του ἑξ ἀδελφῆς.

Ὁ βασιλεὺς Ὅθων ἤργησεν ὀλίγον εἰς τὸ ταξείδιόν του αὐτό· εἶχε δὲ διαδοθῇ ὅτι ἡ αὐλὴ τῆς Βαυαρικῆς διὰ πολλοὺς γνωστοὺς λόγους καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐναντιότητά της Ἀμαλίας ὥς πρὸς τὸν διάδοχον τῆς Ἑλλάδος εἶχε κατορθώσει νὰ ἀπομακρύνῃ καὶ διαζευχθῇ τὴν Ἀμαλίαν. Τοῦτο εἶχε διαδοθῇ πολὺ περιορισμένως ἀλλὰ μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Ὅθωνος πᾶσα φήμη διεσκεδάσθη.

Τὸ Σύνταγμα τῆς Γ' Σεπτεμβρίου εἶχε προτάξει τὸ ὑπουργεῖον, κατόπιν ἔθεσε τὴν βουλὴν καὶ ἔπειτα τὸ σῶμα τῆς Γερουσίας. Ἐθεωροῦντο δὲ οἱ τρεῖς πρόεδροι ἰσόβιοι δηλαδὴ ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, ὁ τῆς βουλῆς, καὶ ὁ τοῦ σώματος τῆς Γερουσίας. Ὁ βασιλεὺς Ὅθων ἦτο τυπικώτατος εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ κατὰ τὰς τελετὰς καὶ τὰ γεύματα καὶ τοὺς χοροὺς καὶ ἐπρόσεχε τὴν τάξιν· μόνον τοῦτο ἄγνοῶ πῶς συνέλαβε τὴν ιδέαν εἰς τὰς παρουσιάσεις νὰ προτάττῃ τοὺς γερουσιαστὰς καὶ κατό-

πιν τοὺς βουλευτὰς καθὼς καὶ εἰς τοὺς χοροὺς τῆς αὐλῆς εἰς τὴν ἐναρξίν τοῦ χοροῦ χορευομένης τῆς πολωνέζικης νὰ προτάττῃ τὸν πρόεδρον τῆς Γερουσίας. Εἰς τὸν πρῶτον χορὸν τῆς πρώτης βουλευτικῆς περιόδου προσέλαβεν ἡ βασίλισσα τὸν πρόεδρον τῆς Γερουσίας Γεώργιον Κουντουριώτην ἀντὶ τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς Κανέλλου Δεληγιάννη. Ἰδὼν τοῦτο ὁ Κανέλλος Δεληγιάννης ἀμέσως ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν χορὸν χωρὶς καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν αὐτάρχην ἢ τὸν ὑπασπιστὴν τῆς ἐβδομάδος. Ὅταν μετὰ ταῦτα ἦλθεν ἡ σειρά τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς οὐδεὶς ἐγνώριζε τί ἀπέγεινε καὶ συνέβη ἱκανὴ χασμωδία. Τοῦτ' αὐτὸ συνέβη καὶ μετὰ τὸν πρόεδρον τὸν κατόπιν τοῦ Κανέλλου Δεληγιάννη Ῥάγαν Παλαμῆδην εἰς μίαν παράταξιν. Ἀλλ' ὁ Παλαμῆδης πανηρότερος ὑπῆγε πολμηρῶς καὶ καθεῖξε τὴν θέσιν του.

Κατὰ τὸ 1851 ἔταν ὁ βασιλεὺς Ὁθων ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Εὐρώπην, ἐθεώρησεν ἀνγκυκαῖον καὶ ἔφερε τότε νόμον εἰς τὰς βουλὰς διαλαμβάνοντα ὑπὸς ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ βασιλεῦς ἢ βασίλισσας. Εἰς τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ὁ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν Ἀναστάσιος Λόντος καὶ ὁ τῆς παιδείας Χρυσόγεως ἀντέταξαν ὥς μὴ προβλεπόμενον ὑπὸ τοῦ Συντάγματος καὶ τὸ ἐθεώρησαν ἀντισυνταγματικόν, ἀλλὰ τὰ ἄλλα μέλη τοῦ ὑπουργείου παρεδέχθησαν τοῦτο, τὸ ὅποῖον καὶ ἐπεψηφίσθη εἰς τὴν βουλῇ. Συνήλθον δὲ τότε εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς βουλῆς τὰ δύο σώματα, προσῆλθεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα παρόντος καὶ τοῦ προέδρου τῆς βουλῆς καὶ τοῦ προέδρου τῆς Γερουσίας καθὼς καὶ τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου Νεοφύτου. Ἡ δὲ Ἀμαλία ἔδωκε τὸν γενομισμένον ὅρκον ἐνώπιον τῶν δύο βουλευτικῶν σωμάτων καὶ ὑπέγραψε τὸν δοθέντα ὅρκον καθὼς καὶ ὁ βασιλεὺς, ὁ πρόεδρος τῆς βουλῆς καὶ τῆς Γερουσίας καὶ ὁ Μητροπολίτης, ὡς τοῦτο φαίνεται εἰς τὰ τότε πρακτικὰ τῆς βουλῆς.

Κατὰ τὸ 1854 ἔταν ὁ Μεντσικὼφ ἦλθεν ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν βασιλέα καὶ εὖεινε σύμφωνος εἰς τὸν τότε προετοιμαζόμενον πόλεμον τῆς Ρωσίας μετὰ τῆς Τουρκίας, ἤρχισεν ὁ Ὁθων μετὰ τῆς κυβερνήσεως νὰ προετοιμάζῃ τοὺς Ἕλληνας πρὸς τοῦτο. Ἀμα δ' ἔφθασεν ἡ ὥρα ἤρχισαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὰς ἐπαρχίας νὰ συσσωματώνωνται καὶ νὰ δίδωνται εἰς αὐτοὺς ἀναλόγως τῶν σωμάτων των καὶ χρηματικὰ πρὸς. ἤρχισαν δὲ καὶ οἱ ἐξω Ἕλληνες τῆς Τουρκίας καὶ οἱ τῆς Θεσσαλίας καὶ οἱ τῆς Ἠπείρου καὶ Μακεδονίας νὰ διορίζωσιν ἀρχηγούς. Κατὰ τὴν Ἠπειρον οἱ Ἠπειρώται ἐνέκριναν ὡς ἀρχηγὸν τῶν ὀπλοφόρων τὸν Κίττον Τσαβέλαν παρμηκτικῶς ἄνδρα δοξασθέντα κατὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821, ὁ ὅποιος μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καραϊσκάκη εἶχε θεωρηθῇ κατὰλληλος διὰ τὴν θέσιν τῆς ἀρχηγίας καὶ ἐγένετο καὶ τοιοῦτος, ἀλλ' ἄγνοῶ πῶς τότε ἀπέτυχεν· ἐπίσης ἀπέτυχε καὶ κατὰ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν στάσιν τοῦ 1836 διορισθεὶς ἀρχηγός· ὁ-

λίγον ἔλειψεν ἂν δὲν ἐπρόφθκνεν ὁ Θεόδωρος Γρίβας δραστηρίως καὶ μὲ κίνδυνον νὰ διέλθῃ τὸν Ἀσπροπόταμον καὶ νὰ κτυπήσῃ τοὺς στασιαστὰς καὶ νὰ τοὺς καταβάλῃ, ἴσως ὁ Τσαβέλλας ἤθελεν ἀναγκασθῇ νὰ συνθηκολογήσῃ. Ἐχὼν λοιπὸν ὑπ' ὄψιν μου ταῦτα πάντα ἠθέλησα νὰ συστήσω τὸν Θ. Γρίβαν ὡς ἀρχηγὸν τῶν ὀπλιτῶν τῆς Ἡπείρου καὶ πολὺ περισσότερον διότι εἰς τὰ τελευταῖα ὁ Κῆτσος Τσαβέλλας, ἀγνοῶ τὴν αἰτίαν, εἶχε καταβληθῇ καὶ σωματικῶς, ἀλλὰ δὲν εἰσηκούσθην. Μάλιστα ὁ Κωνσταντῖνος Πάλλης διαγγελεύς τότε τῆς αὐλῆς μου εἶπεν ὅτι ὅστις θέλει νὰ φέρῃ ἐμπόδια εἰς τὸν διορισμὸν τοῦ Τσαβέλλα τοῦτο θὰ ἐθεωρεῖτο ὡς μίαν προδοσίαν. Ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ ὑποψίαι μου ἐβεβαιώθησαν. Διότι τὸ ἰσχυρὸν ἐκεῖνο σῶμα τοποθετηθὲν εἰς ὄχυράν θέσιν κατὰ τὴν Ἀρταν διελύθη ἀμὰ παρουσιάσθησαν οἱ ἐχθροὶ χωρὶς νὰ ῥίψῃ ἀπὸ ἐν τουφέκιον ὁ καθεὶς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ὁ δὲ Γρίβας μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Δημήτριον μίαν ἢ δύο ὥρας ἔξωθεν τῶν Ἰωαννίνων ἐπολέμησαν ἡρωικῶς κατὰ τοῦ ἐξελθόντος ἐκ τῶν Ἰωαννίνων στρατοῦ, καθὼς καὶ ἄλλα τινὰ ἀποσπάσματα ἑλληνικὰ ἐπροχώρησαν κατὰ τὴν Παραμυθίαν καὶ ἐκυρίευσαν καὶ ἐν μικρὸν φρούριον. Τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔκαμνε τὸν βασιλέα νὰ σκεφθῇ καὶ λάβῃ μέτρα κατὰλληλα καὶ εἰς μὲν τὴν Λαμίαν διώρισεν ἀρχηγὸν τὸν Γαρδικιώτην διὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῶν τότε προχωρησάντων ἑλληνικῶν σωμάτων ἀρχηγούντος τοῦ Χριστοδούλου Χατζηπέτρου καὶ ὁμοῦ μὲ τὸν Γαρδικιώτην διέταξε ν' ἀκολουθήσῃ ὁ Χατζῆσκος καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσω καὶ ἐγὼ, ἀμφοτέρωι ὡς σύμβουλοι. Κατὰ δὲ τὴν Δυτικὴν Ἑλλάδα ἀντὶ νὰ διορισθῇ ὁ Θ. Γρίβας ἀνθρώπος ἀποδεδειγμένης ἀνδρείας καὶ ἱκανότητος εἰς τὰ τοιαῦτα διορίσθη ὁ Σπυρο-Μήλιος. Εἶναι γνωστὸν ποία φιλία μὲ συνέδεε μὲ τοῦτον, φιλία ἀνωτέρα καὶ συγγενείας, διότι εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς γνωριμίας μας μὲ τὸν Μήλιον ἡμεθα ἀχώριστοι ἀλλὰ τὰ τότε πράγματα μὲ ἔκαμνον νὰ προτιμῶ διὰ τὸ αἴτιον ἀποτέλεσμα τοῦ σκοποῦ ἐκείνου τὸν Θ. Γρίβαν.

Μεταβάντες τότε εἰς τὴν Λαμίαν μὲ τὸν Γαρδικιώτην εὑρομεν κατὰ τὴν ὁροθετικὴν γραμμὴν εἰς θέσιν Ἀσθέστη ὑπὲρ τὰς δύο χιλιάδας καλοὺς ὀπλοφόρους ὑπὸ τὴν διοίκησιν διαφόρων ὀπλαρχηγῶν καὶ πρὸ πάντων ὑπὸ τὸν Εὐάγγελον Κοντογιάννην καὶ Παππακώσταν. Συσκεφθέντες λοιπὸν μὲ τὸν Γαρδικιώτην ἐνεκρίθη νὰ μεταβῶ ἐκεῖ μετὰ τοῦ Χατζῆσκου καὶ νὰ πείσωμεν τὰ σώματα αὐτὰ νὰ ἐξέλθουν καὶ νὰ μεταβοῦν κατὰ τὴν Θεσσαλίαν καὶ πρὸ πάντων νὰ ἐνωθοῦν μὲ τὸν εὐδοκιμήσαντα τότε κατ' ἐκεῖνα τὰ μέρη Χριστόδουλον Χατζηπέτρον, ὅπερ ἐπράξαμεν. Ἐπεστρέψαμεν δὲ εἰς τὴν Λαμίαν διὰ νὰ ἐφοδιάσωμεν ἐκείνους μὲ πολεμοφόδια καὶ ὅσων ἄλλων εἶχον ἀνάγκην. Ἀλλ' ἐνῶ ἡμεῖς μὲ τὸν Χατζῆσκον ἐνηργοῦμεν ταῦτα πάντα, φαίνεται ὅτι ὁ Γαρδικιώτης δὲν ἠρέσκειτο εἰς τὴν ἐνδυνάμωσιν καὶ συσσωμάτωσιν πρὸς τὸν Χατζηπέτρον, καὶ

εἶχεν εἰδοποιήσει τὸν Παπακώσταν περὶ τούτου, καὶ παρ' ἐλπίδα εἶδομεν αὐτὸν εἰς τὴν Λαμίαν. Τοῦτο ἔκαμε νὰ ἀνκβληθῇ ἡ ἐξοδος τῶν ἐλληνικῶν αὐτῶν σωμάτων, ὃ δὲ Γαρδικιώτης τότε ἔκρινεν, ἀγνοῶ πῶς, νὰ ἀφῇσῃ ὡς ὑπαρχηγὸν τὸν Ἰωάννην Κλίμακον εἰς τὴν Λαμίαν. Ὁ δὲ Γαρδικιώτης ὁμοῦ μὲ τοὺς δύο συμβούλους καὶ μὲ δέκα στρατιώτας, μετέβη εἰς τὴν Ὑπάτην. Εἶχε δὲ διαδοθῇ ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γείνη κατοχὴ παρὰ τῶν Ἀγγλων καὶ Γάλλων, καὶ εἶχε σταλῇ ἐντολὴ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας νὰ σταλοῦν καὶ πυροβόλα εἰς τὸν Χατζηπέτρον. Τότε δὲ εἰς τὴν Λαμίαν εὐρίσκοντο πυροβόλα τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν ἀξιωματικὸν Κουντουμάκ, καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ εἶχον φιλίαν μὲ αὐτὸν, ἐνεκρίθη νὰ μεταβῶ εἰς Λαμίαν διὰ νὰ τὸν πείσω νὰ λειποτακτήσῃ ὁμοῦ μὲ τὰ πυροβόλα, τοὺς πυροβολιστὰς καὶ ἄπαντα τὰ ἀνγκυαῖα. Καὶ πραγματικῶς τὸν εὗρον προθυμώτατον, ἀλλ' ἦτο ἀνάγκη τότε νὰ εἰδοποιηθοῦν τὰ ἄτακτα σώματα. Ἐγραψα λοιπὸν πρὸς τὸν Γαρδικιώτην νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Κλίμακα νὰ φροντίσῃ περὶ τούτου καὶ νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν ταγματάρχην Θανασοῦλαν Βαλτινὸν, τοποθετημένον εἰς τὸ Λιανοκλάδι, ἔξωθεν τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ διέλθῃ ὁ ἀξιωματικὸς Κουντουμάς μὲ τὰ πυροβόλα. Ὁ δὲ Γαρδικιώτης μοῦ ἀπήντησε καταφατικῶς, καὶ μοῦ ἔγραψε νὰ κάμω χοῦσιν τῆς ἐπιστολῆς αὐτοῦ πρὸς τὸν Κλίμακα. Ἀλλ' ὁ Κλίμακας ἠρνήθη τὴν ἐντολὴν τοῦ Γαρδικιώτη, οὕτω δὲ δὲν ἐξετελέσθη ἡ λειποταξία αὕτη. Ἀπὸ ὅλας ὅμως τὰς ἐπαρχίας ἀδιακόπως ἐπεσωρεύοντο δειλοφόροι παρὰ τὰ μεθόρια τὰ ἐλληνικά, ἀλλὰ τότε πραγματοποιηθείσης τῆς κατοχῆς τῶν Ἀγγλογάλλων, ἐμκταιώθησαν τὰ πάντα καὶ ἐσταμάτησαν ὅσοι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἐξέλθουν ἐκ τῶν ἐλληνικῶν ὁρίων.

Πᾶς Ἕλληνα σκεπτόμενος μετὰ τὴν κατοχὴν, ἔβλεπεν ὅτι τὰ πάντα ἤθελον ματκιωθῇ, μολαταῦτα δὲν ἦτο ἀπίθκον ὅτι ἂν εἶχε πραγματοποιηθῇ ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα γενναῖον κίνημα καὶ ἂν ὅλα τὰ παρευρεθέντα σώματα κατὰ τὰ μεθόρια καὶ τὸ πυροβολικὸν ἤθελον εὐδοκιμήσῃ, ἂν μάλιστα διορίζετο ἀρχηγὸς τῆς Αὐτικῆς Ἑλλάδος ὁ τολμηρὸς ἐκεῖνος Γρίβας, τὰ δύο ταῦτα σώματα ἤθελον φέρει θρίαμβον κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐκεῖνας.

Ἀμα ἦλθεν ἡ κατοχὴ ἀμέσως διώρισαν ἀρχηγὸν τὸν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν Ἑλλάδα εἰς Λαμίαν ἀρχηγὸν Δημήτριον Μαυρομιχάλην, τὸν ὁποῖον καὶ ἐπροβίβασαν εἰς ἀντισυνταγματάρχην. Ἡ νέα δὲ αὕτη ἐλληνικὴ κυβερνήσις ὀνομασθεῖσα τῆς κατοχῆς, ἔπκυσε τὸν Γαρδικιώτην, οὐχὶ μόνον ἀπὸ ἀρχηγὸν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Αὐλήν. Ταῦτα πάντα τὸν Γαρδικιώτην τὸν κατελύπησαν καὶ τὸν κατέβαλον, ἀνεχώρησεν δὲ ἄπαντες οἱ περὶ αὐτὸν ἄνθρωποι τῆς κυβερνήσεως καθὼς καὶ ὁ Δ. Χατζίσκος. Ἐγὼ δὲ καὶ τοι ἔχων πολλὰς ἀφορμὰς κατὰ τοῦ Γαρδικιώτου, διότι πολλὰ μοῦ παρενόηλε προσκόμματα τόσον εἰς τὸ ἠθικὸν μέρος τῆς προαγωγῆς μου,

καθώς και εἰς τὰ ἰδιαιτέρη συμφέροντά μου, μολοντοῦτο δὲν τὸν ἔφησα μεμονωμένον νομίσας εὐγενὲς καθήκον νὰ μείνω μαζί τοῦ πρὸς παρηγορίαν του, καὶ ἐλθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὸν ἠκολούθησα ἀκόμη καὶ εἰς τὴν νῆσον Κύθον διαμείνας ἐκεῖ περίπου τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τότε ἀνεχώρησα ὅταν μοῦ τὸ ἐπέβηλον καταπείγουσαι ὑποθέσεις μου.

Κατὰ τὴν διαμονήν μας ἐν Κύθῳ εἶχε διέλθει ἐκεῖθεν ὁ μακροίτης Π. Ἀργυρόπουλος ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν. Ἐγὼ δὲ μετέβην εἰς ἐντάμωσίν του διὰ νὰ μάθω ἂν ἔχωσιν ἀληθείας τὰ διαδιδόμενα περὶ τοῦ Ὁθωνος ὅτι πρόκειται νὰ διωχθῇ. Ἐμχθον δὲ παρὰ τοῦ καλοῦ καὶ ἐντίμου τούτου ἀνθρώπου, ὅτι ὁ Ὁθων πρέπει νὰ ὑποστηριχθῇ εἰς τὸν θρόνον του, διότι ἄλλως ἢ Ἑλλὰς δύναται νὰ χάσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν της, ἐπειδὴ οἱ Γάλλοι ἐπεθύμουν τοῦτο καὶ σήμερον οὗτοι εἶναι δυνατοὶ διότι ἔχουν εἰς τὸν Πειραιᾶ δέκα χιλιάδας στρατὸν καὶ οἱ Ἀγγλοὶ εἶναι μόνον δύο χιλιάδες. Ἐξελθὼν δὲ τοῦ πλοίου ἀνεκοίνωσα τοῦτο εἰς τὸν Γαρδικιώτην.

Εἰς τὸ διάστημα δὲ τῆς διαμονῆς μου εἰς Κύθον ἐκοιμήμην εἰς ἐν δωματίον μετὰ τὸν Γαρδικιώτην ὡς ἐκ τούτου ἐπίτῃδες ἔδιδον ἀφορμὴν εἰς τοῦτον χάριν περιεργείας νὰ μανθάνῃ τὰ τῆς Αὐλῆς τοῦ Ὁθωνος. Ὁ δὲ Γαρδικιώτης μοῦ ἔλεγε πολλὰ καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Ὁθωνος ἀπὸ τὴν Βασιλίαν κατὰ τὸ 1850, ὅτι τὰ διαδοθέντα τότε περὶ τῆς Ἀμαλίας ἦσαν ἀληθέστατα καὶ ὅτι ὁ Ὁθων ἔξωθεν τῆς Αἰγίνης ἐντὸς τοῦ πλοίου ἐδέχθη τὴν Ἀμαλίαν μετὰ ψυχρότητα καθὼς καὶ ἅπαντας τοὺς μετ' αὐτῆς Αὐλικούς καὶ πρὸ πάντων τὸν Γαρδικιώτην, ὁ ὁποῖος κατεταράχθη ἰδὼν τοῦτο. Ἡ βασίλισσα ἰδοῦσα τὸν Ὁθωνα ἠγανακτημένον τὸν ἐπλησίωσε καὶ τὸν ἠρώτησε τί ἔχει, αὐτὸς δὲ δὲν τῆς ἀπῆντησεν, ἀλλ' αὕτη ὡς ἔξυπνος γυνὴ τὸ ἐνόησε καὶ κατάρθωσε ὁμοῦ μετὰ τὸν βασιλέα νὰ κατέλθουν εἰς τὸ δωματίον τοῦ πλοίου καὶ ἐκεῖ πλέον ἠδυνήθη νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὁθωνος. Μόλις δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ κατὰστρωμα ἀμέσως ὁ βασιλεὺς διηυθύνθη πρὸς τὸν Γαρδικιώτην καὶ τὸν περιεποιήθη ἄρκετά καὶ ὁ Γαρδικιώτης ἔμεινε πολὺ ἱκανοποιημένος καὶ εὐχαριστημένος.

Κατὰ τὴν στάσιν τοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ 1861 ὁ βασιλεὺς διώρισεν ἀρχηγὸν κατὰ τὴν Πελοπόννησον τὸν Γενναῖον Κολοκοτρώνην, ἀρχηγὸν δὲ τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ κατὰ τῆς ἀποστασίας τοῦ στρατοῦ εἰς τὸ Νάυπλιον τὸν ὑποστράτηγον Χάν, διέταξε δ' ἐμὲ νὰ συμπράττω μετ' αὐτοῦ, ἔχων ὑπὸ τὴν διοίκησίν μου καὶ τὸν νομὸν τῆς Ἀργολιδοκορινθίας. Ὅταν ἤθελα ν' ἀναχωρήσω διὰ τὴν θέσιν μου, ὁ βασιλεὺς μετ' ἠρώτησεν πῶς μοῦ φαίνεται αὕτη ἡ ἀποστασία τοῦ στρατοῦ καὶ ποία ἦτο δυνατὴ θεραπεία τοῦ ἀπῆντησα ὅτι βεβαίως ἡ ἀντιπολίτευσις ἔχει τὸν δάκτυλόν της εἰς τὰ τοιαῦτα καὶ φαίνεται νὰ κατάρθωσεν τὴν διαφθοράν τοῦ στρατοῦ, καὶ κατὰ τὴν ιδέαν μου θεωρῶ καλὸν νὰ διαλυθῇ ἅπας ὁ τακτικὸς ἐλληνι-

κὸς στρατὸς καὶ νὰ μεταβῶν οἱ στρατιῶται εἰς τὰς οἰκογενεῖς τῶν νὰ ἐπιδοθῶν εἰς τὰ οἰκιακὰ τῶν ἔργα καὶ ἡ ἀρχίωσις αὕτη θὰ ὠφελήσῃ, νὰ συμπληρώσῃ δὲ τὴν χωροφυλακὴν μέχρι πέντε χιλιάδων, διότι τὸ σῶμα τοῦτο ἀπεδείχθη τρανώτατα, ὅτι ὑποστηρίζει τὴν τάξιν, καὶ εἰς μὲν τοὺς θέκκ νομοὺς νὰ προσδιορισθῇ ἡ δύναμις τῆς χωροφυλακῆς ἀναλόγως, χίλιοι δὲ ἐξ αὐτῶν ὡς ἐπίκουροι ἢ καὶ περισσότεροι νὰ τοποθετηθῶσιν εἰς τὴν Κόρινθον, οἱ δὲ ὑπόλοιποι εἰς τὰς Θήβας, καὶ ἀφοῦ παρέλθῃ ὁ ἀρμόδιος καιρὸς καὶ ἡσυχάσουν τὰ πράγματα, τότε πάλιν νὰ σχηματίσῃ νέον στρατόν. Ὁ δὲ Ὀθων μοῦ εἶπεν ὅτι εἰς τοιαύτην περίστασιν τί ἔχουν νὰ γείνουσιν ἐκεῖνοι οἱ ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ οἵτινες ὑπηρέτησαν τὸ καθεστὸς, ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην ὅτι οἱ μὲν καλοὶ καὶ ἱκανοὶ ἀξιωματικοὶ νὰ διορισθῶν ὡς τοιοῦτοι εἰς τὴν χωροφυλακὴν, οἱ δὲ ἄλλοι νὰ τεθῶν εἰς ἀργίαν, τοποθετούμενοι κατὰ τὰς νήσους. Ὁ βασιλεὺς ἐνέκρινε τὴν γνώμην μου μοῦ ἐσύστησεν ὁμῶς ἄκρον ἐχεμύθειαν, ἕως ὅτου τελειώσουν τὰ Ναυπλικὰ, ὅπερ καὶ ἐτήρησα. Μετὰ τὰ Ναυπλικὰ ἐπιστρέψας εἰς Ἀθήνας εὔρον ἀλλέως τὰ πράγματα· ὅχι μόνον ὁ βασιλεὺς Ὀθων δὲν ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τὴν ἰδέαν περὶ στρατοῦ, ἀλλ' ἀπεφάτισε νὰ κάμῃ καὶ προδιδασμοὺς, νὰ δώσῃ παράσημα καὶ ἄλλα πολλὰ πλεονεκτήματα. Προσφέρθησαν δὲ καὶ εἰς ἐμὲ διὰ τοῦ τότε ὑπουργοῦ τῶν Ἑσωτερικῶν Χαρχαλάμπου Χρηστοπούλου, ἀλλ' ἐγὼ παρετήρησα εἰς τὸν ὑπουργὸν ὅτι ὅχι μόνον ὠφέλιμον, ἀλλὰ καὶ βλαπτικὸν εἶναι νὰ βραβευθοῦν οἱ στρατιωτικοὶ καὶ πολιτικοὶ με σημεῖα ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἀδελφικοῦ αἵματος, καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ εἰπῇ εἰς τὸν βασιλέα, εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον νὰ μὴ δώσῃ, διότι θ' ἀνγκυλωθῶ νὰ τὰ ἐπιστρέψω, μὴ ἐπιθυμῶν νὰ φέρω τὴν παρμηκρὴν δυσχρέσειαν διὰ τοῦτο. Καὶ διενεμήθησαν μὲν τὰ παράσημα καὶ ἐγένοντο οἱ προδιδασμοί, ἀλλ' ἡ ἀσθένεια ἐνεφώλευεν εἰς τὸν στρατὸν καὶ τὰ στρατιωτικὰ σώματα ἐνωθέντα μετὰ τοῦ στρατοῦ τῶν ἐπαναστατῶν εἰς θν. ἐδόθη ἀμνηστεία πλὴν τῶν ἀρχηγῶν, προσκάλεσαν τὴν 10ην Ὀκτωβρίου καθ' ἣν ἀπεδιώχθη ὁ Ὀθων. Τὴν ἐπερχομένην ἐπανάστασιν προσῆδον καὶ ἐμήνυσαν εἰς τὸν βασιλέα τὰ δέοντα διὰ τοῦ Θ. Κολοκοτρώνη, νὰ ἀπομακρύνῃ δηλ. τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πρωτεύουσας, νὰ αὐξήσῃ τὴν χωροφυλακὴν καὶ νὰ διορίσῃ τὸν Θ. Γρίβαν ἀρχηγὸν καὶ στρατιωτικὸν διοικητὴν τῶν Ἀθηναίων, συγχρόνως δὲ νὰ φέρουν ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν μὲ εὐυπολήπτους ἀνωτέρους στρατιωτικοὺς ἀνάλογα σώματα φουστανελλοφόρων, ἀλλ' ἀπεκρούσθη ἡ ἰδέα αὕτη ἥτις ἦτο ἡ μόνη σωτήριος διὰ τὴν τότε βασιλείαν. Ἀπεναντίας δὲ ἐπεφόρτισαν στρατιωτικοὺς κατὰ τὴν Στερεάν Ἑλλάδα νὰ κατὰβάλουν πᾶσαν τυχὸν ἐπανάστασιν. Ἀλλὰ μόλις ἐξῆλθον τῶν Ἀθηναίων μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ἐπῆλθεν ἡ μεταβολὴ τῆς 1' Ὀκτωβρίου καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐτελείωσεν ἡ σκηνὴ αὕτη ἀποπεμφθέντος τοῦ βασιλέως Ὀθωνος καὶ τῆς συζύγου τοῦ Ἀμαλίας. Α. Γεωργαντζᾶς ὑποστράτηγος.